

เทคนิคการเขียน ตำรา และ หนังสือ

KM TEAM I-TECH

ปัญหา ๓ ประการของการเขียนหนังสือหรือตำรา ที่มักพบเจอ ได้แก่

- ขาดกำลังใจ ... เข้าใจว่าเป็นเรื่องไกลตัว กระบวนการยุ่งยาก ผ่านยาก
- การใช้และตีความในกฎหมายและระเบียบที่คลาดเคลื่อนไปจากสิ่งที่จะเป็น
- คิดเข้าข้างตนเอง จนไม่ตรงกับความคิดเห็นที่จะเป็น (คิดไม่เหมือนผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบผลงาน)

ใครอยากจะเป็น "ศาสตราจารย์" ให้ยึดหลัก ๔ ประการต่อไปนี้

- ทำให้วงการในศาสตร์ของตนยอมรับ
- ทำงานวิชาการด้านที่เลือกให้โดดเด่น (มีงานตีพิมพ์ด้านนั้นโดดเด่น)
- ทำผลงานวิชาการด้านนั้นต่อเนื่อง สม่ำเสมอ โดยเฉพาะงานวิจัย
- ถ่ายทอดองค์ความรู้ของตนเองให้เป็นหนังสือหรือตำราให้ประจักษ์

ใครตั้งเป้าหมายว่าจะเป็นศาสตราจารย์ ต้องฝึกตนเอง
ให้มี AQ (ADVERSITY QUOTIENT) ๔ ประการ ได้แก่

- ควบคุมสถานการณ์ให้ได้ เมื่อเกิดปัญหา
- ไม่หนีปัญหา (เข้าไปแก้ไข) ... ให้มองว่า ปัญหามีไว้ให้แก้
- มองว่าปัญหาทุกอย่างมีทางแก้
- อดทนต่อปัญหาที่เกิดขึ้น

และที่สำคัญ จะได้ตำแหน่งทางวิชาการ ต้องเป็นคนชอบเขียน
.... เขียนไม่เป็นก็จบ ลำดับการพัฒนาการเขียนเอกสาร คือ

- เขียนเอกสารประกอบการสอน -> ขอ ผศ.
- พัฒนาเอกสารประกอบการสอน ไปเป็น เอกสารคำสอน -> ขอ รศ.
- พัฒนาเอกสารคำสอน ไปเป็น ตำรา -> ขอ รศ. และ ศ.
- ห้ามเอาเอกสารคำสอน ไปเขียนเป็นหนังสือ ตั้งแต่ ๑ พ.ย. ๖๑ เป็นต้นไป (ระเบียบใหม่)

- ตามกฎหมาย เราสามารถ เขียนเอกสารวิชาการ วิชาเดียว
ได้ถึง ตำรา ขอ ศ. ได้เลย ไม่จำเป็นต้องเขียน ๒ วิชา
- แต่จากที่ผ่านมา ไม่มีใครทำวิชาเดียว

วิธีการหาแรงกระตุ้น (แรงบันดาลใจ) ให้ตนเองเขียน

- เอาไว้ใช้ ขอตำแหน่ง ผศ. รศ. ศ.๑๐ และ ศ.๑๑
- ได้เงินค่าตำแหน่ง ฐานเงินเดือนสูงขึ้นด้วย
- ชื่อเสียง ความน่าเชื่อถือ เกียรติยศ (สายสะพาย) ... ชอบตรงที่ท่านบอกว่าเพื่อความภูมิใจของลูกศิษย์
- ได้เผยแพร่ผลงานวิชาการของตนเอง (สร้างองค์ความรู้ใหม่)

เทคนิคการเขียน

- ขอ ผศ. ต้องการเอกสารประกอบการสอนและงานวิจัย ... ไม่ต้องใช้หนังสือหรือตำรา

- จะขอ รศ. ศ. ต้องเข้าใจก่อนว่า "หนังสือ"
"ตำรา" แตกต่างกันอย่างไ
- (เรื่องนี้สำคัญมาก) เราจะแนะนำไว้ดังนี้

- ตำรา จะต้อง ใช้สอนในวิชา อาจใช้สอนทั้งวิชา หรือ ส่วนหนึ่งส่วนใดก็ได้
- ผู้ยื่นขอตำแหน่งต้องเป็นผู้สอน แต่ไม่จำเป็นต้องเป็นผู้สอนทั้งวิชาก็มีสิทธิจะเขียนตำราทั้งวิชา

- ต้องมีเนื้อหาครบถ้วนตามคำอธิบายรายวิชา
- ต้องผ่านการใช้สอนมาแล้วอย่างน้อย ๑ เทอม โดยจะพิจารณาว่าจัดพิมพ์เมื่อใด ใช้ก่อนต้นเทอมหรือไม่ (จะดูที่คำนำ)
- บุคคลอื่น นิสิตนักศึกษาอื่น ที่ไม่ได้เรียนโดยตรง ก็สามารถ "อ่านรู้เรื่อง"

- ต้องมีดัชนีคำศัพท์
- ต้องแสดงหลักฐานว่า ผ่านการประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิ (มหาวิทยาลัยหรือคณะวิชา อาจแต่งตั้งคณะกรรมการ ผู้ทรงคุณวุฒิขึ้นมาดูแล)

ต้องได้รับการเผยแพร่ เช่น

- พิมพ์ในโรงพิมพ์
- สำนักพิมพ์ วิธีนี้ สมมติ ๓๐๐ หน้า ๕๐๐ เล่ม ๕ สี ราคาจะอยู่ที่ ๓๐๐,๐๐๐ บาท
- E-BOOK ต้นทุนอยู่ประมาณ ๑๐,๐๐๐ บาท
- ONLINE ต้นทุน ๐ บาท ทั้งนี้ต้องได้รับการตรวจสอบจากคณะกรรมการ

- สมมติขอแล้ว "ไม่ผ่าน" คือ "ตก" ให้รีบแก้ไข ปรับปรุง ส่งกลับมาใหม่ให้เจอกรรมการชุดเดิม ...อย่าทิ้ง
- ผลการประเมินตำรา ต้องผ่านเกณฑ์ ตามระดับการขอตำแหน่ง ผศ. ต้องได้ ระดับดี รศ. ต้อง ระดับดีมาก และ ศ. ต้องได้ ระดับดีเด่น

หนังสือ ไม่จำเป็นต้องสอดคล้องกับวิชาที่สอน ไม่ต้องใช้ในการสอน
ไม่สามารถพัฒนามาจากเอกสารคำสอนได้ รูปแบบเหมือนกันหมด มี
ดัชนีเหมือนกัน มีข้อแนะนำเพิ่มเติมดังนี้

- ไม่ควรทำแบบ BOOK CHAPTER ... ต้องให้ครบถ้วนองค์ประกอบ
- หากได้รับการประเมิน "ตก" ก็ให้รีบแก้ไขเหมือนกัน

- ผศ. รศ. ศ. จะเน้นการประเมินผลงานวิจัยและตำราหนังสือเป็นหลัก ส่วนเอกสารประกอบการสอนและเอกสารคำสอนนั้น เป็นการประเมินโดยใช้กรรมการภายในหน่วยงาน กรรมการสองชุดนี้ไม่เกี่ยวข้องกัน

การขอ ศ. นั้น แตกต่าง จากการขอ รศ. ใน ๒ ประเด็นหลักๆ คือ

- การอ้างอิงของผลงานวิจัย และ
- การยอมรับทางวิชาการ (ในวงการ)

วิธีการพัฒนาจากเอกสารคำสอนไปเป็นตำรา อาจใช้ เทคนิคการ "ยุบรวม" และการ "แยกบทเรียน" เช่น

- ในเอกสารคำสอน กำหนด บทที่ ๒ ทฤษฎีพันธุกรรมตามกฎเมนเดลและนอกกฎเมนเดล เมื่อมาเขียนเป็นตำรา ให้แยกออกเป็น ๒ บท
- ในเอกสารคำสอน กำหนด บทที่ ๒ การใช้โปรแกรมในระบบปฏิบัติการดอส เมื่อมาเขียนเป็นตำรา ให้แยกเป็น การใช้โปรแกรมในระบบปฏิบัติการดอสเบื้องต้น และ การใช้โปรแกรมในระบบปฏิบัติการดอสขั้นสูง
- เป็นต้น

- ต้องมีการนำเอางานวิจัยของตนเองและของผู้อื่น เทรก
อ้างอิงหรือเป็นตัวอย่างในตำรา

ข้อควรคำนึงในการเขียนตำรา หนังสือ

- มีงานวิจัยของ ม.เกษตรฯ บอกว่า การยื่นขอตำแหน่ง รศ. นั้น ส่วนมากงานวิจัยผ่าน แต่ตกหนังสือหรือตำรา ผู้เสนอขอตำแหน่งจำนวน ๒๔๒ คน ส่วนใหญ่ไม่ผ่านเพราะตำราหรือหนังสือ
 - ร้อยละ ๕๐ เนื้อหาไม่ต่อเนื่อง ไม่สมบูรณ์ ไม่ลึกซึ้ง และไม่ทันสมัย
 - ร้อยละ ๓๐ ไม่มีการสอดแทรกประสบการณ์ที่เกิดจากการค้นคว้าของตนเองเข้าไปในตำรา หรือสอดแทรกน้อยเกินไป
 - ร้อยละ ๒๐ ไม่มีการวิเคราะห์ สังเคราะห์ หรือเนื้อเรื่องไม่มีความสัมพันธ์กัน และอ้างอิงไม่ถูกต้อง

สาเหตุที่ทำให้ "ตก"การประเมินตำราหรือหนังสือ ที่มักพบคือ

- เขียนไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ (ร้อยละ ๕๐ ของผลงานที่เคยอ่านมา) ต้องเขียนให้เต็มวิชา มักไปยึดติดกับคำอธิบายรายวิชา ที่ถูกต้อง ต้องไปเอาหนังสือตำราในศาสตร์นั้นๆ มาพิจารณาดู
- จำนวนบทไม่มีการกำหนดตายตัว ๑๐ บท น่าจะกำลังดี ๕ บทแรกให้เป็นทฤษฎี ๕ บทหลังให้เป็นการประยุกต์ใช้ทฤษฎี ซึ่งเป็นหลักการแบบนี้คล้ายกันทุกศาสตร์

- ควรจะมีจำนวนหน้ามากกว่า ๒๐๐ หน้า ควรจะเป็น ๒๕๐-๓๐๐ หน้า ... ตำราที่ท่่านยื่น ๖๐๐ กว่าหน้าฮา

ถ้าเป็นไปได้ ให้เพิ่มอีก ๒ บท โดยเฉพาะสายวิทยาศาสตร์ คือ

- แลป หรือ เทคนิคการปฏิบัติ
- เรื่องน่าสนใจ เรื่องเด่น ๆ หรือ การประยุกต์ใช้ที่ใหม่ งานวิจัยใหม่ๆ ที่น่าสนใจ โดยเฉพาะงานวิจัยของตนเองหรือจากงานวิจัยอื่นๆ

อย่าเขียนตำราคู่มือปฏิบัติการ หรือ ความรู้ขั้นพื้นฐาน
มากเกินไป เพราะมักจะไม่ผ่าน เช่น

- GENERAL BIOLOGY
- PRINCIPLE OF COMPUTER
- ETC.

- ต้องเลือกหนังสือที่ตนเอง ทั้งรักและสามารถต่อยอดได้ ไม่ใช่รักอย่างเดียว ตอนทำ ผศ. ให้กำหนดสาขาไว้กว้างๆ ก่อน
- งานวิจัยและตำราไม่สอดคล้องกัน ทำให้ไม่สามารถนำเอางานวิจัยมาแทรกเป็นตัวอย่างในตำราของตนเอง จึงตก จะให้ดี คือให้วางแผนล่วงหน้าเลยว่า จะเขียนตำราอะไร จะต้องทำวิจัยอะไร งานวิจัยแต่ละชิ้นจะไปเขียนในตำราตรงไหน

การวางแผนในการขอตำแหน่งวิชาการ

- ต่อไปนี้ เป็นคำแนะนำที่ท่านบอกไว้เป็นแนวทางสำหรับผู้มาใหม่
- เริ่มที่ ผศ. (ระดับ ซี ๘) ก่อน ดังนี้
 - เขียนเอกสารประกอบการสอนในรายวิชาพื้นฐาน ลัก ๘ บท ๒๐๐ หน้า เขียนให้เต็มวิชา
 - ใช้งานวิจัยในการขอประเมิน ๒ เรื่อง ควรเป็น TCI ฐาน ๑ หรือ ฐาน ๒ โดยต้องเป็นเจ้าของร้อยละ ๕๐ หรือเป็น CORRESPONDING AUTHOR (ผู้นิพนธ์หลัก) ข้อเสนอแนะ
 - หากผลงานนั้น มีชื่อมากกว่า ๒ ชื่อ จะใช้ได้ เพียง ๑ คน ... ใช้ได้ครั้งเดียว
 - หากผลงานนั้น มีชื่อ ๕ คน ชื่อสุดท้ายเป็นผู้นิพนธ์หลัก คนอื่นก็ใช้ไม่ได้

ในระดับขอ รศ. (ระดับ ๕)

- เขียนเป็นเอกสารคำสอน วิชาเฉพาะด้าน (เล่มที่ ๑) ประมาณ ๑๐ บท ๒๕๐ หน้า
- งานวิจัยอย่างน้อย ๓ เรื่อง ในฐานข้อมูล SCOPUS หรือ ISI หรือ อย่างน้อยต้อง TCI ฐาน ๑ และต้องเป็นเจ้าของ ร้อยละ ๕๐ หรือ เป็นผู้นิพนธ์หลัก
- ตำรา (ที่พัฒนามาจากเอกสารคำสอน) ประมาณ ๑๒ บท ๓๐๐ หน้า
- ในแต่ละบทต้องเริ่มด้วยคำนำ และมีบทสรุป

ในระดับขอ ศ. (ระดับ ๑๐)

- เขียนเอกสารคำสอน วิชาเฉพาะด้าน (เล่มที่ ๒)
- งานวิจัยอย่างน้อย ๕ เรื่อง ในฐานข้อมูล SCOPUS หรือ ISI หรือ อย่างน้อยต้อง TCI ฐาน ๑ และต้องเป็นเจ้าของ ร้อยละ ๕๐ หรือ เป็นผู้นิพนธ์หลัก
- เขียนตำราที่พัฒนาจากเอกสารคำสอนเล่มที่ ๒ และเขียนหนังสือหรือตำราเพิ่มอีก ๑ เล่ม (รวมเป็นต้องมีเอกสารคำสอน ๑ เล่ม ตำรา ๑ เล่ม และหนังสือหรือตำราอีก ๑ เล่ม รวมทั้งหมด ๓ เล่ม)
- ให้ตั้งใจว่า "ในชีวิตนี้ขอให้ได้ส่งสักครั้ง ผ่านไม่ผ่าน ไม่ได้คาดหวังอะไร แต่จะทำให้ดีที่สุด ณ ปัจจุบัน" (ตอนที่ท่านยื่น ศ. ท่านใช้ วุฒิปริญญาโท ยื่น)

กฎ ๓ ข้อ ของการเขียนตำราหรือหนังสือ

- กฎข้อที่ ๑ ต้องรวบรวมหนังสือต้นแบบที่จะนำมาเขียนทั้งภาษาไทยและภาษาสากล แล้วพิจารณากำหนดเนื้อหาให้ครอบคลุม ครบถ้วน สมบูรณ์ และวางโครงเรื่องให้ต่อเนื่อง

- กฎข้อที่ ๒ ในแต่ละบทให้กำหนดหัวข้อย่อในแต่ละบท ดังนี้
 - เริ่มด้วย คำนำ
 - จบด้วย บทสรุป
 - สองบทสุดท้าย ควรจะเป็นเรื่องของการประยุกต์ที่เข้ากับงานวิจัยของผู้เขียน หรืองานวิจัยเด่น ๆ และทันสมัย
 - ถ้าจะให้ดีควรมีคำถามท้ายบท (และเฉลยไว้ท้ายเล่ม)

- กฎข้อที่ ๓ ต้องเขียนอย่างต่อเนื่อง โดย
 - ไม่จำเป็นต้องเรียงบท บทไหนก่อนก็ได้ เขียนต่อจึกขอไปเรื่อย ๆ
 - เวลาเข้ามีด จะมีพลังความสดชื่น ทำต่อเนื่อง ๑ เดือนจะเห็นความก้าวหน้า เกิดกำลังใจเอง
 - สามารถทำงานอื่นๆ หลายอย่างพร้อมกันได้กับการเขียน แต่ต้องต่อเนื่อง

เทคนิคเคล็ด(ไม่ลับ) เพิ่มเติม

- คำศัพท์ สำคัญมาก ให้ยึดศัพท์ตามราชบัณฑิตกำหนด หรือทับศัพท์ก็ได้ เช่น
 - SOFTWARE ศัพท์ราชบัณฑิตบัญญัติคือ ชุดคำสั่ง (ไม่ใช่ ละมุนภัณฑ์) เขียนทับศัพท์คือ ซอร์ฟแวร์
 - JOIN STICK ศัพท์บัญญัติคือ ก้านควบคุม (ไม่ใช่ แท่งहरรหา) หรือเขียนทับศัพท์คือ จอยสติ๊ก
 - ฯลฯ

- การเขียนทับศัพท์ ต้องเขียน "ภาษาพูด" หรือ เขียนเรียนเสียง ไม่ใช่เขียนภาษาอ่าน เช่น
 - MICHAEL ถ้าเป็นชื่อผู้ชาย จะเป็น ไมเคิล ถ้าเป็นผู้หญิงเป็น มิเชล แต่ถ้าเป็นคนรัสเซีย ต้องเขียน มิกคาอิล หรือถ้าเป็นคนสวิส ต้องเป็น มิกาเอล
 - ฯลฯ

- การเขียนทับศัพท์ ให้เขียนวงเล็บภาษาต่างประเทศเพียงครั้งแรก ครั้งเดียวเท่านั้น ต่อไปให้ใช้คำภาษาไทย
- ภาษาอังกฤษในวงเล็บต้องตัวพิมพ์เล็กเสมอ ยกเว้นคำเฉพาะ เช่น ชื่อคน ชื่อสถานที่ ฯลฯ เท่านั้น

- ภาษาในภาพทุกภาพ ต้องเป็น ภาษาไทย โดยอาจใช้คำว่า "ดัดแปลงจาก....."
- ทุกภาพต้องชัดเจน ไม่เบลอ
- ต้องไม่ก๊อปปี้เพลส เด็ดขาด ต้องใช้การเรียบเรียง
- ออกแบบปกให้สวยงาม

- หวังว่าทุกท่านจะมีกำลังใจในการขอตำแหน่งทางวิชาการ